

יום ה' ה' טבת תשע"ו - (ו' ד' טבת חזרה שישי שב"ק)

קא באר הגולה

מ לדעת ר"ם בספר
א מהלכות ברכות
ועל פי ההנהגה
ב ברכות ט ס שם
יד ע שם בחסות
בשם ר"מ מקוצי
ס ביה"ס

הלכות קריאת שמע סימן סו
שאמר 'אמת', או שסיים קדם החזן וסמך ה' אלהיכם עם 'אמת' (לא) וממתין שיתחיל החזן וישאמר עמו, אינו צריך לחזור ולומר פעם אחרת 'אמת': ז (לב) פאינו אומר אמן (לג) אחר גאל (יג) וינין 'ישאל' משום דהרי הפסק: הנה (לד) ויש אומרים דענין (יג) וינין אמן, וכן נוהגין (לה) לענות (לו) אחר השליש צבור, אבל אם התפלה כבר אין ענין אמן, גדלקמן סימן רטו (טו): ח (לו) יצריך לסמך גאלה לתפלה, (לה) ולא יפסיק לאחר (לט) שאמר 'גאל ישראל'. סרק אם ארעו אנס (מ) שלא הניח (יד) תפלין ונזדמנו לו בין גאלה לתפלה, (מא) מניח אז 'ולא יברך (טו) [טו] (מב) עליהם עד אחר (מג) שיתפלה, אבל טלית (מד) לא יניח אז.

שערי תשובה

[י] 'ישאל'. עכ"ט, ועין בבכ"ש בחדושי פסחים דף קיז קחב לתרין קשיא זו והש"י באוב שם וצ"י בדגול מרכבה שפ"ב ג"כ לתרין ע"ש. ומ"מ מפני קשיא זו נהגו אנשי מעשה לומר גם במערכות גאל 'ישאל': [יג] אמן. עכ"ט. וכתבו בשם הלמדי הארי" ו"ל קשיאמר עזר דלים ישים בלבו שהוא עני ומבקש על פתח [עין לקמן בשי"ס] צח ותפלה דרך תחנונים כרש כו'. ואפלו הוא עשיר גדול ישים בדעתו כי הוא עני מתונה ומצות כי היא הענינה האמת, ועוד יחשב בעניונו בקבר ויצי"ח תפלה תפלה עם תפלה הענינים כי ע"ש, וקשטי"ע לתפלה לא לאל עליון צריך לעמוד. [עין ביה"ס] ש"ס טו שאסור להפסיק בין גאלה לתפלה בענינה אמן וקדוש וקדשה אפלו להיות שומע כעונה. וע"י בשי"ס כי שהגיע לשינה תדשה ויש"ן קרוב למודים, אין להמתין ונראה שקשטי"ע הש"י ותחיל הוא בתפלה ונחשו עם הש"י באמירתו ברוך אתה ע"ש: [טו] עליהם. עכ"ט. ובשי"ס העלה דברי לענות קדוש וקדשה יש להמתין בשירה תדשה, ואם שכח ותחיל כל שלא סים בא"י יכול

במנחה ויאמר איזה מזמור עסי"ל, צ"ע מי שאין לו תפלין אם טוב יותר להתפלל עם הצבור בלא תפלין או מוטב שיתעכב אחר תפלת הצבור ולשאל תפלין מחבר כדי שיקרא ק"ש ותפלה בתפלין ע"ש: (טו) עליהם. והפרי"ח חולק

באר הלכה

לא יפסיק בחנם, אבל שואלים מפני הכבוד אפלו באמצע הפרק [פנים מאירות ח"א ס' סז]. ונעניתי שכן, ומוכח מראיתו שהביא שם על זה מהלל בומים שאין גומרים אותה, דמנין דוקא בקריאת שמע שקרא פעם שניה כמו שנוהגין לקרות בתפלין דבניו סב, דאינו יוצא בה מצות עשה של קריאת שמע ורק קורא אותה כדי לקרות שמע בתפלין, אבל אם אחר קורא קריאת שמע אפלו בלי ברכות לצאת בה ידי קריאה כי ירא שיעבר הזמן, אסור להפסיק באמצע הפרק מדינא כמו בשאר קריאת שמע, והא דאיכא בסוף סימן מו: וטוב לומר בשפירית שמע 'ישאל וכו', ה"ס הוא אומר רק לכוונת דמלתא, אבל אם בפרוש

ז (לב) אינו אומר אמן. (נא) בין אחר עצמו ובין אחר השליש צבור: (לג) אחר 'גאל ישראל'. לשון עבר, משום דהוא קאי על גאלת מצרים, אבל בתפלת שמונה עשרה אומר 'גאל ישראל' משום דרמזי ניהו ומתפלל על העתיד⁽²⁾. ובמערכות שנוהגין לומר 'ברוך אתה ה' מלך צור ישראל ונואלו', נדחק הש"י מאד לתרצו, ובדגול מרכבה ישב קשיא. ומפל מקום מפני קשיא זו נהגו (נג) אנשי מעשה לומר גם במערכות 'גאל ישראל': (לד) ויש אומרים. האי יש אומרים סבירא לה (נג) דאפלו על ברכת עצמו עונה, פיון שהוא סיום של סדר ברכות של קריאת שמע, ולא חשבי לה להפסק בין גאלה לתפלה, ועל-כן קאמר רמ"א דמצד אחד מנהגו הוא גם-כן כה"ש-אומרים הנה ולא חשבינן לה להפסק בין גאלה לתפלה, ועל-כן נוהגין לענות אחר השליש צבור אמן, אבל אם מתפלל לבדו אין מנהגו לענות אמן, ובדלקמן בסימן רטו, ע"ש שם: (לה) לענות וכו'. ודוקא (נד) אם לא התחיל עדין הפסוק של 'אדני שפתי תפתח', דמשם ואילך הוי בתפלה. יש מדרקדקים שרוצים לצאת לכלי עלמא, וממתנינים ב"צ צור ישראל או ב"שירה תדשה" כדי לענות אמן אחר השליש צבור; וכתבו (נא) כל האחרונים שלא יפה הם עושים, שהרי הוא באמצע הפרק של 'אמת ויציב' ואין לענות שום אמן לבד משתי אומים הנ"ל בסעיף ג בהג"ה, (נו) גם לכתחלה ראוי להתחיל תפלת שמונה עשרה עם השליש צבור ותקלה בשוה⁽²⁸⁾. אלא עצה אחרת יש, ונכון לעשותה כדי לצאת לכלי עלמא: שיכנון לסים עם השליש צבור (מו) בשוה, ואז אינו מחזיב לענות אמן⁽²⁹⁾, או (נז) שיתחיל שמונה עשרה מעט קדם השליש צבור, דהנינו הפסוק 'אדני שפתי' וגו', דבזה המעט ודאי ליכא קפידא, דאין נכר כלל הקדמתו: (לו) אחר השליש צבור. ורצה לומר, אם ארע שהוא גמר קדם השליש צבור ולא התחיל צדן השמונה עשרה, ובינתיים גמר השליש צבור, אבל (נט) אין צריך להמתין על זה לכלי עלמא: ח (לו) צריך לסמך. ע"ש לקמן סימן קיא⁽³⁰⁾: (לה) ולא יפסיק. אפלו (ס) בשניה בעלמא ביניהם⁽³¹⁾: (לט) שאמר 'גאל ישראל'. והוא (סא) חמור באמצע הפרק, דאין להפסיק בו אפלו מפני היראה כמו בתפלה, (סב) אם לא במקום שיש חשש סכנה: (מ) שלא הניח. ולא היה יכול להמתין בקריאת שמע עד שיוזמן תפלין משום שהיה מתירא שיעבר זמן קריאת שמע, והוא הדין (סג) אם מתירא שיעבר זמן תפלה, מתפלל בלי תפלין. (סד) ותכף בשבואו אחר-כך לידו באמצע היום או במנחה יניחם⁽³²⁾ ויאמר איזה מזמור⁽³³⁾. צריך עיון, מי שאין לו תפלין בעת שהצבור מתפללין, אם טוב יותר שיתפלל עם הצבור אף שהוא בלי תפלין, ואחר-כך שיעצוהו התפלין לידו ויכנס מצות תפלין לבד, או מוטב שיתעכב אחר תפלת הצבור כדי לשאל תפלין מחברו, כדי שיקרא קריאת שמע ותפלה בתפלין⁽³⁴⁾. פסק המגן אברהם דמוטב שיתעכב אחר תפלת הצבור וישאל תפלין, כדי שיקרא קריאת שמע ותפלה בתפלין: (מא) מניח אז. ותפלין (סה) יש להם שכיחות לקריאת שמע ותפלה טפי מציצית⁽³⁶⁾: (מב) עליהם. והפרי"ח חולק וסבירא לה דכיון דשירי להניח תפלין בין גאלה לתפלה, יכול לברך גם-כן ולא מקרי הפסק, וכן פסק בספר אבן העזר. אמנם הדרי-הסיים והחיי-אדם ושאר הרבה פוסקים העתיקו כלם דברי השלחן ערוך להלכה: (מג) שיתפלל. (סו) שממשמש בהם ומברך עליהם: (מד) לא יניח אז. ועל-פירוש (סו) אם ירצה להתעטף בטלית יהיה מוכרח לעמוד בשתיקה בלי להתחיל שמונה עשרה, והוי השתיקה הפסק ולא הפרי כי אם

שער הצינור

(מט) אליה רבה: (ז) פרי חדש והוא לקמן בסימן קד בבית-יוסף: (נא) מוכח מבית-יוסף: (נב) שער-תשובה: (נג) מוכח מטור ובית-יוסף ודרי-משה: (נד) אליה רבה: (נז) אליה רבה ופרי-מגדים וחדושי ר' עקיבא איגר לבוש-שנר וחי-אדם: (זא) אליה רבה: (זב) מגן-אברהם: (זג) לבוש-שנר: (זד) פשוט: (ס) מוכח מפרי-מגדים ומחצית-השקל: (סא) מגן-אברהם בשם שלטי-גבורים: (סב) פרי-מגדים: (סג) מגן-אברהם: (סד) כי אסור לעשות שום מלאכה קדם שיקים המצוה המוטלת עליו⁽³⁵⁾: (סה) לבוש-שנר: (סו) אחרונים: (סז) מחצית-השקל:

יום א' ח' טבת תשע"ו

באר הגולה 202

הלכות קריאת שמע סימן סו

ואם עד שלא אמר 'גאל ישראל' נודמנו לו טלית ותפלין (מה) מניחם ולא יברך עליהם עד אחר תפילה. הגה ויש אומרים (מו) שקדם 'גאל ישראל' (מו) יברך על התפלין, (מח) והכי נהוג (מדרכי ותוספות ודגהות מיימוני מהלכות קריאת שמע): **ט** אין לענות קדיש (מט) וקדשה (נ) בין גאלה לתפלה. (נא) ויניצד עושה, (נג) ממתיין ב'שינה חדשה' כדי לענות: **י** 'כל מי שלא אמר 'אמת ויציב' שחרית ו'אמת ואמונה' ערבית לא יצא ש"י חובת המצוה (עו) (נג) בתקנה: הגה כי שהוא אנוס ונחוק (נד) ואין לו פנאי להתפלל מיד אחר קריאת שמע, תקרא קריאת שמע עד 'אמת' וימתין לומר שאר הברכות עד שיתפלל, שאז יאמר 'ויציב' (יז) ויכו' ויתפלל, כדי שיתמנה גאלה לתפלה (בי"ב בשם הרמב"ם ש"כ"א):

צ תוספות שם י"ג
והרמב"ם
ק מהר"ק בסימן מב
בשם רבנו תם
ר ברכות י"ב
ש לפירוש הטור

א ברכות כ"א וברבי
אליהו
והרמב"ם
ב פסוק
מהלכות קריאת שמע

סז דין ספק אם קרא קריאת שמע, ובו סעיף אחר:

א *ספק אם קרא (א) קריאת שמע (ב) חזר וקרא (ג) ומברך לפניה

באר היטב

וס"ל דכיון דשרי להניח תפלין בין גאלה לתפלה יוכל לברך ג"כ ולא מקרי הפסק ע"ש ויבס' אכן העיזר פסק ג"כ דיוכל לברך על תפלין אף לאחר גאל ישראל ע"ש, ונודמנו לו טלית פסק שאסור להתעטף בו כלל עד אחר תפלה י"ח, אבל היכא דמתבשר לישב בלא טלית מותר להתעטף בין הפרקים ויברך עליו ע"ש. עוד פסק דמותר לענות קדיש וקדשה בין גאלה לתפלה ואסור להמתין בשינה חדשה ע"ש: (יז) בתקנה. אצל י"ד ק"ש יצא: (יז) ויכו'. וי"א סתם דברות משמע דמי שאין לו פנאי יקרא ק"ש לכה בלא ברכות ואח"כ קשינה לו פנאי יקרא הברכות עם מלשנה ברוכה

שערי תשובה

לענות. גם כתב דבשבת יכול לענות קדיש וקדשה בין גאלה לתפלה, ואם נודמנו לו טלית בין גאלה לתפלה וכן אם שמע קול רעמים בשבת בין גאלה לתפלה יכול לברך ברכת רעמים, וע"ל ס"י קרא שכתב ודוקא בשבת יש לחלוק בענין סמיכות גאלה לתפלה אבל ביום לא ע"ש: דמתבשר לישב בלא טלית מותר להתעטף בין הפרקים ויברך עליו ע"ש. עוד פסק דמותר לענות קדיש וקדשה בין גאלה לתפלה ואסור להמתין בשינה חדשה ע"ש: (יז) בתקנה. אצל י"ד ק"ש יצא: (יז) ויכו'. וי"א סתם דברות משמע דמי שאין לו פנאי יקרא ק"ש לכה בלא ברכות ואח"כ קשינה לו פנאי יקרא הברכות עם מלשנה ברוכה

באר הגולה

מתבשר לישב בלא טלית מותר להתעטף בין הפרקים ויברך עליו ע"ש. עוד פסק דמותר לענות קדיש וקדשה בין גאלה לתפלה ואסור להמתין בשינה חדשה ע"ש: (יז) בתקנה. אצל י"ד ק"ש יצא: (יז) ויכו'. וי"א סתם דברות משמע דמי שאין לו פנאי יקרא ק"ש לכה בלא ברכות ואח"כ קשינה לו פנאי יקרא הברכות עם מלשנה ברוכה

* ספק וכו' ומברך לפניה ולאחריה. ע"ן משנה ברוכה במה שכתבנו דף קמ"ג לחתמה, והוא לשון הכסף-משנה בשם הרשב"א. ונראה פשוט דהינו דוקא במקום שמתפלל לו גם בהברכות, אבל אם יבדע שברך הברכות והפסק לו על קריאת שמע גופא אם כן בפסוק ואשון וקחתי גונא, אף דצריך לחזר ולקרותה,

תפלין: (מה) מניחן. שאין (סח) הנחת התפלין וליבשת השלית הפסק, שהרי אפילו יכול לקרות ולעסוק במלאכתו בעוד שהיה קורא, וכדלעיל בסימן סג סעיף א: (מו) שקדם 'גאל ישראל'. רוצה לומר, קדם שאמר "ברוך אתה ה'", דלאחר מכן (סט) בודאי אסור להפסיק בשום דבר, אלא יסיים "גאל ישראל" ויניח התפלין בלי ברכה. וע"ן בסמוך מה שכתבנו בשם מאמר-מרדכי: (מו) 'ברך וכו'. נראה פשוט דכאן אסור לומר "ברוך שם כבודו" וכו' שנוהגין לומר אחר ברכה "צל מצות"; גם כן שלא יברך בנה כי אם ברכה אחת "להניח", ודלאו הכי תרבה פוסקים סוברים כן, ונכ"ל בסימן כו, ע"ן שם: (מח) והכי נהוג. ומוכח וי"א מודים, (עא) וי"א לצמצם שיכרע בתחלת התפלה בעת שהצבור שוחזין עצמן ב"מודים": (ג) בין גאלה. יש מאחרונים (עב) שכתבו דבשבת מותר לענות קדיש וקדשה, וכל הני שדומים להם הנוצרים לעיל בסעיף ג, בין גאלה לתפלה. וע"ן לקמן בסימן קיא"ד: (נא) ויניצד עושה. רוצה לומר (עג) אם עדין לא שמעו קדשה או "ברכו" (נב) ממתיין ב'שינה חדשה'. לאחר שאמר (עד) "עשה פלא" (נב). וכל זה לבתחלה, אבל בדיעבד, כל שלא אמר "ברוך אתה ה'" יכול לענות, ולאחר כן צריך להתחיל מראש "שינה חדשה" או על-פל-פנים מ"צור ישראל" שהוא התחלת הענין, וכע"ן מה שכתב המגן-אברהם בסעיף-קטן ג, וגם הלא צריך לאמר מעין החתימה סמוך להתחילתה לבתחלה [נאמר מרדכי]: **י** (נג) בתקנה. אבל לא שלא יצא כלל י"ד קריאת שמע, דהא קמא לן דברכות אין מעבדות לקריאת שמע, (עב) אלא שעל-ידיה קריאת-שמע שלו גם כן אנוס קראי, ויחזיר על-פל-פנים לקמא אחר התפלה אם לא אמרה קדש התפלה, (עג) ויברך עליו בסימן ס סעיף ב; וטוב שיאמר עוד הפעם קריאת שמע (עג) [ברכי יוסף]. כתב הטור בשם הירושלמי: צריך להזכיר ב"אמת ויציב" יציאת מצרים, (עג) ומלכות, וקריעת ים-סוף, ומכות בכורות, ע"ן שם, וכתב הרשב"א ברכות י"א דלעצובא הוא אפילו דיעבד ונצריך עיון מברכות י"ד עמוד ב בגמרא: והא בצי' לאדבורי וכו' ושרנו לה, רוצה לומר "מי כמכה" עד סוף הברכה, ובפרוש רש"י, דלפי זה חסר מכות בכורות. ודחוק לחלק בין שחרית לערבית, ואולי נסח אחר הנה להם בסוף שהיה בתוכו גם כן ספור מכות בכורות, וגם מידושלמי ברכות פסק א' הלקה ו משמע קצח דהוא רק לבתחלה, ע"ן שם, וצריך עיון למעשה. אם החליף ברכה של שחרית לערבית או להפך: אם עדין לא אמר השם של סוף הברכה, יחזור לתחלת הברכה, ואם אמר השם, יסיים ואין צורך לחזור (נב) ואין לו פנאי. צריך עיון: וכי מי התיר לו לפסק מפני שאין לו פנאי? אלא מי שאין לו פנאי יקרא קריאת שמע לכה בלא ברכות, ואחר-כך קשינה לו פנאי יקרא קריאת שמע ובכוחותיה ויתפלל, וכדלעיל בסימן ס סעיף ב [מ"א]. ובספר נהר-שלום כתב, דמכל מקום דין הרמ"א הוא אמת ויכו' (הוא) היכא שקרא קריאת שמע, כי הנה סבור שיוכל לגמור כל התפלה, ושוב אחר שקרא קריאת שמע מכל מקום היא מחמת איזה אנוס להפסיק, ובהא קאמר דצריך הוא טפי שישפיק אחר "ה" אליהם אמת, (עג) ואחר-כך קשינה לו פנאי יקרא קריאת שמע ולהתפלל, ונראה שמה יצבר זמן קריאת שמע עד שיהיה לו פנאי, גם הוא מודה למגן-אברהם שקרא קריאת שמע לכה, וכע"ן זה תרין גם כן הפריימג'דים, ע"ן שם:

א (א) קריאת שמע. ובשאר מצות דאורייתא היכא שמחזיק לעשות אותה מספקא. פסק לעיל בסימן יז סעיף ג לענין טמטום אף דחזיב בציצית, וביורה-דעה רס"ה סעיף ג לענין מילה באנדרוגינוס, וכן כל פי האי גוה, דלא יברך על המצוה, כי הברכות הם דרבנן וספקא לקלא. אף יש פוסקים שמחלזין בין היכא שהספק הוא אם מחזיק כלל בהמצוה כגון שהיה שכתבנו, ובין היכא שמחזיק אלא שאינו יודע אם עשה המצוה, דאז צריך לברך עליה גם כן. ולפי זה, לולב או שופר ביום א' היכא דמספקא לה אם כבר עשה המצוה וקחתי גונא, צריך לעשותה בברכה. וכתב הפריימג'דים, דמפסוף-משנה בשם הרשב"א וכן ממגן-אברהם בשם הריב"ש לקמן סימן תקפה אות ג מיכא דלא סבירא להו לחלוק זה, אלא תמיד בלי ברכה, וגם מהג"א בסימ' זה מיכא דלא סבירא לה לחלוק זה. ואם הביאו לו שופר או לולב ביום א' בין השמשות, לכלי עלמא נוטל וכלי ברכה, כי בנה הספק הוא אם חזיב עתה כלל בהמצוה: (ב) חזר וקורא. השעם, דקמא לן קריאת שמע דאורייתא, כלומר, דהא דכתיב "ודברתם בם בשבתם בביתם וגו'" קאי אפרשה זו גופא שחזיב לדבר בו בשעת שכיבה ועמידה, ולפיכך אם נסתפק אם קרא או לאו חזיב לחזר ולקרות כלל ספקא דאורייתא: (ג) ומברך. לכאורה כל זה דוקא בשלא עבר זמן קריאת שמע,

שער הציון

(מח) בתי"י וסוף ויברשו: (סט) כמ' שכתבנו בבאר הגולה בשם חז"אדם ומגן-גבורים: (ע) פריימג'דים ודרה-התיים ותי"אדם: (עג) אליה רבה ודרה-התיים: (עג) דרה-התיים: (עד) אליה רבה ודרה-התיים: (עג) בתי"י וסוף ויברשו:

הלכות קריאת שמע סימן סו

ביאורים ומוספים

הטור בשם הירושלמי: צריך לכתוב ב'אמת ויציב' קודם קריאת שמע, כתב לעיל (סי' 44) מצינו (46) וכו', ימים ואין צריך לחזור (47).

(44) ואם אמר את ברכת 'אמת ויציב' קודם קריאת שמע, כתב לעיל (סי' 44) כ' ס"ק (ה) שיצא ידי חובה, ואין צריך לחזור ולאומרה שנית אחרי קריאת שמע.

(45) אמנם, לעיל (שם ס"ק ד) כתב שאם קרא קריאת שמע בלי ברכותיה יצא ידי חובה, וטוב לחזור ולקרא קריאת שמע עם ברכותיה, כדי לעמוד בתפילה מתוך דברי תורה. ולכאורה טעם זה שייך רק קודם התפילה ולא לאחריה, אכן, בביה"ל שם (ס"ב ד"ה ונראה לי) הביא שהפמ"ג (א"א ס"ק א) נקט שצריך לחזור על הקריאת שמע, כיון שלדעת רב האי לא יצא ידי חובת קריאת שמע כתיקונה כשקראה בלי ברכות, וטעם זה שייך גם בשאומר את הברכה לאחר התפילה, אך בביה"ל דחה את הטעם הזה (הערת שיח הלכה אות מ).

(46) ועל ידי אמירת 'אמת ויציב' כתב לקמן (סי' סו ס"ק ג-ד) שיוצאים ידי מצות עשה של זכירת יציאת מצרים, ואפילו על ידי אמירת הלכה שמוכר בה יציאת מצרים כתב שם (ס"ק ג) שיוצאים ידי מצות זכירת יציאת מצרים.

(47) וכשטעה בתפילת שחרית ואמר 'אהבת עולם' וכל נוסח הברכה של ערבית, ולא נזכר עד לאחר 'השם' של סיום הברכה, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה נו) שלכאורה יסיים כמו בשחרית 'הבחר בעמו ישראל באהבה'.

[משנ"ב ס"ק נד]

ובק"א קאמר דצריך הוא ספי שפסקי אחר "ה" אלהיכם אמת (48). וכן במקום שהציבור מאריכים בתפילה, ודא שיעברו את זמן קריאת שמע, כתב לקמן (סי' קיב ס"ק ד, ובשעה"צ שם ס"ק ג) שיתפלל לעצמו כסדר ויקרא קריאת שמע וימתין לציבור לאחר זה אלקיכם אמת. וראה מזה שכתבנו לעיל סי' נח ס"ק ה.

סימן סז

דין ספק אם קרא קריאת שמע

[משנ"ב ס"ק א]

ובין היבא שפסקי אלא שאינו יודע אם עשה המצוה, דאז צריך לכתוב עליה גם כן (1).

(1) בביאור החילוק, כתב הפמ"ג (משכ"ז ס"ק א ובראש יוסף ברכות כא, א) שאם ודאי מחוייב במצוה ולא יודע אם עשה, יש קצת חזקה דמעיקרא שעדיין לא עשה ונשאר חיובו עליו, ואין ספק קיום המצוה מוציא מידי ודאי חיוב שהיה עליו, מה שאין כן טומטום שספק אם מחוייב כלל.

עוד טעם כתב שם, שיש רגלים לדבר שלא קרא, שהרי אם היה קורא היה זוכר זאת.

[משנ"ב שם]

וגם מהג"ר א' בסימן זה מוכח דלא סבירא לה לחלוק זה (2) וכו', כי בזה הספק הוא אם חייב עתה כלל בהמצוה (3).

(2) וכן לקמן (סי' תקפה ס"ק ה) סתם כדעה זו.

(3) וכן לענין קריאת המגילה בפורים, כתב לקמן (סי' תרפ"ו ס"ק ד) שאם לא קרא את המגילה עד בין השמשות, וקרא בבין השמשות וכלי ברכות, ובשעה"צ שם (ס"ק ז) ציין למשנ"ב כאן.

[ביה"ל ד"ה ואלו הן]

דשנן בזה דין שמה כדי לגמור פלה חזר לראש (37).

(37) וכשקראה קודם התפילה וחזר וקראה עם ברכותיה בסדר התפילה, כתב הדעת תורה (סוף ס"א) שאף באמצע הפרק של קריאת שמע דינו כבין הפרקים, שכיון שכבר יצא ידי חובת קריאת שמע שוב לא שייך בזה דין אמצע הפרק של קריאת שמע, ודינו כבין הפרקים, כיון שמ"מ עומד בין ברכה לברכה. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה ט) שגם אם קורא בפעם השניה לאחר זמנה, מי"מ אינו יכול להפסיק לענות לכל אמן של ברכות, אלא לדברים שזיה מותר לו להפסיק בין הפרקים של קריאת שמע [וראה במשנ"ב לעיל ס"ק יב].

[משנ"ב ס"ק מט]

ובק"א (38).

(38) ולשהות בשתיקה בין גאולה לתפילה כדי לשמוע קדיש וקדושה, כתב התהלה לדוד (סי' קיא ס"ק א) שיותר, מאידך, השערי תשובה (ס"ק יג) כתב שאסור, וראה מזה שכתבנו לקמן סי' קיא ס"ק ג.

[משנ"ב ס"ק נ]

יש מאחרונים שכתבו דבשבת מתיר לענות קדיש ובק"א (39).

(39) ודין הפסק במקום זה, דעת הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ו הע' צא) שלכאורה הוא כבין הפרקים, ונשאר בצ"ק.

[משנ"ב שם]

ועין לקמן בסימן קיא (40).

(40) שם (ס"ק ט, ובביה"ל ס"א ד"ה וטוב להחמיר) כתב שיש לצרף את דעת הסוברים שמותר לענות דברים אלו אף בחול לדעה זו, ולפיכך מותר לענות 'אמן יהא שמיה רבה' וקדושה וברכו בין גאולה לתפילה בשחרית של שבת. אמנם לענין מי שבא בשבת לבית הכנסת ומצא ציבור העומדים להתפלל שמונה עשרה, כתב בביה"ל (שם) שלא יתפלל עמהם אלא יסמוך גאולה לתפילה, משום שיש להחמיר בדעת הסוברים שגם בשבת יש לסמוך גאולה לתפילה.

[משנ"ב ס"ק נא]

אם עדיין לא שמע (41) קדשה או "ברכו" (42).

(41) וכשיכול להתחיל בשוה עם הש"ץ ולהגיע לקדושה עם הש"ץ, כתב לקמן (סי' קט ס"ק יד) שלכתחילה עדיף שיחליל עם הש"ץ בשוה כדי שלא ישהה כל כך בשירה חדשה.

(42) ואם לא שמע קדושה או ברכו אך יודע שישמע אחר כך, כתב לקמן (שם ס"ק ה) שאין צריך להמתין, אך לענין קדיש, אף אם כבר שמע קדיש, כתב לקמן (שם) שנחלקו האחרונים אם בכל זאת צריך להמתין או לא.

[משנ"ב ס"ק נב]

לאחר שפסקי "עשה פלא" (43).

(43) ואף לשהות כשיעור שיש בו כדי לגמור את כל קריאת שמע וברכותיה, כתב לעיל (סי' סה ס"ק ד) שיכול לשהות שם.

ואם נמצא באמצע ברכת 'אמת ויציב' ועדיין לא הגיע לשירה חדשה, כתב לעיל (סי' סה ס"ק ד, בסופו) שיותר טוב שישעה לסירוגין באמצע הברכה כמה פעמים פחות משיעור כדי לגמור את כולה, בכדי שלא ישעה במקום אחד שיעור כדי לגמור את כולה.

[משנ"ב ס"ק נג]

והחזר על-פניו לאמר אחר התפלה אם לא אמרה קדם התפלה (44) וכו', וטוב שיאמר עוד הפעם קריאת שמע (45) וכו', כתב

